

พัฒนาการสมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา

A Development of Gerontological Nursing Competencies among Nursing

Students: Boromarajonani College of Nursing, Songkhla

Corresponding author E-mail: Jock2667@gmail.com

(Received: May 1, 2020; Revised: September 15, 2020;

Accepted: October 30, 2020)

กิตติพร เนาว์สุวรรณ (Kittiporn Nawsuwan)¹

บทคัดย่อ

การวิจัยวิธีประเมิน (Evaluation research design) นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการสมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา รุ่นที่ 51 ตลอดระยะเวลา 4 ปี จำนวน 111 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G* Power โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุ ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคทั้งฉบับเท่ากับ .97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ความแปรปรวนเมื่อมีการวัดซ้ำทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Bonferroni ผลการวิจัย พบว่า

สมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา มีการเปลี่ยนแปลงสมรรถนะเพิ่มมากขึ้นตามชั้นปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยคะแนนเฉลี่ยขณะศึกษาชั้นปีที่ 4 สูงกว่าขณะศึกษาชั้นปีที่ 1, 2 และ 3

คำสำคัญ: สมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุ, นักศึกษาพยาบาล, พัฒนาการ

ABSTRACT

This descriptive research by longitudinal study aimed to study the development of gerontological nursing competencies among nursing students in Boromarajonani College of Nursing, Songkhla. Sample was 111 nursing students group 51 throughout the 4 year period. Simple random sampling was used. Research instrument was a questionnaire including 41 items. Reliability of the questionnaire was tested using Cronbach's alpha coefficient yielding

1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา

1 Boromarajonani College of Nursing, Songkhla

อีเมล: Jock2667@gmail.com

E-mail: Jock2667@gmail.com

a value of 97. Data were analyzed using descriptive statistics, repeated measure ANOVA and test pairs by Bonferroni method. The results showed that;

The gerontological nursing competencies among nursing students at Boromarajonani College of Nursing, Songkhla has improved with statistical significance at level of .001. The average score while studying in Year 4 is higher than when studying Year 1, 2 and 3.

Keywords: Gerontological nursing competency, Nursing students, Development

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปี พ.ศ. 2563 ทั่วโลกมีจำนวนผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าเด็กที่อายุน้อยกว่า 5 ปี ในจำนวนนี้มีผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 80 ปีขึ้นไปถึง 125 ล้านคน ทั้งนี้องค์การอนามัยโลกได้มีการคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2573 จะมีจำนวนประชากรสูงอายุมากถึงประมาณ 1.4 พันล้านคนและจะเพิ่มขึ้นถึง 2 พันล้านคน ในปี พ.ศ. 2593 (World Health Organization: WHO, 2018) สำหรับประเทศไทยผู้สูงอายุปี พ.ศ. 2562 จำนวน 11,136,059 คน คิดเป็นร้อยละ 16.73 (Department of Provincial Administration, Ministry of Interior, 2020) ซึ่งเป็นตัวเลขเทียบเท่ากับประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศ โดยมีอัตราการเติบโตเป็นอันดับสามในทวีปเอเชียรองมาจากประเทศเกาหลีใต้และประเทศญี่ปุ่น คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2573 ประเทศไทยจะมีสัดส่วนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 26.9 ของประชากรไทย การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุทั่วโลกทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจใหม่ซึ่งเรียกกันว่า เศรษฐกิจสูงวัย หรือ Silver Economy ซึ่งถือเป็นระบบเศรษฐกิจที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นสำหรับ

ผู้สูงอายุเป็นทั้งในเรื่องของความงาม การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ บริการระดับพรีเมียม ตลอดจนบริการการรักษาพยาบาล (Thailand Convention & Exhibition Bureau, 2019)

ระบบบริการสุขภาพจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และระบบการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรรองรับ ได้แก่ การจัดให้มีหลักสูตรการศึกษาและอบรมเรียนรู้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้ดูแลผู้สูงอายุ การพัฒนาความรู้คู่จริยธรรม การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุ (Peerayanant & Patharanarakul, 2016) ดังนั้น พยาบาลวิชาชีพจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุแบบองค์รวมทั้งในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจและสังคม โดยผสมผสานกับความรู้ทางทฤษฎีผู้สูงอายุ ซึ่งจะช่วยให้พยาบาลวิชาชีพสามารถประเมินปัญหาและตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้ถูกต้องเหมาะสม (Nawsuwan, Singhasem, Naksrisang & 2017) ภายใต้แนวคิดการดูแลผู้สูงอายุหลากหลายแนวคิด เช่น แนวคิดของสภาสังคมสงเคราะห์ของ

สหรัฐอเมริกา (Council on social Work Education, 2015) เน้นการประเมินสมรรถนะการดูแลผู้สูงอายุ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านค่านิยม จริยธรรม และการรับรู้ ทฤษฎี 2) ด้านการประเมิน 3) ด้านการจัดกิจกรรม 4) ด้านบริการและนโยบาย 5) ด้านภาวะผู้นำเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ Eliopoulos (2014) สรุปบทบาทการพยาบาลผู้สูงอายุ ได้แก่ การเยียวยา (Healer) การดูแล (Caregiver) การพิทักษ์สิทธิ์ (Advocate) การริเริ่มประดิษฐ์นวัตกรรม (Innovator) และการสอน (Educator) การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence - Based Practice) การวิจัยขั้นสูง (Advance Research) การดูแลแบบผสมผสานองค์รวม (Promote Integrative Care) เป็นต้น

กระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะเพื่อให้พยาบาลวิชาชีพมีสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ตอนเป็นนักศึกษาพยาบาล ตั้งแต่การเน้นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุ การดูแลทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสิ่งแวดล้อม การประเมินปัญหาจากผู้สูงอายุ การใช้ทรัพยากรในชุมชนมาสร้างเครือข่ายในการแก้ปัญหา การใช้จริยธรรมเพื่อการตัดสินใจ การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ การบูรณาการระหว่างภาวะผู้นำและการสื่อสาร การดูแลโดยใช้ผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง การใช้ทรัพยากรเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ (AACN: The American Association of Colleges of Nursing, 2010) การสร้างให้นักศึกษาพยาบาลมีสมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุจะช่วยให้ นักศึกษาเกิดความพร้อมและมีทัศนคติที่ดีต่อการดูแลผู้สูงอายุ ช่วยลดการเกิดปัญหาการอคติต่อวัยสูงอายุหรือเรียกว่า วัยาคติ (Ageism) (Nanasilp, 2015) ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพเมื่อสำเร็จการศึกษา (Mohamadreza Mansouri

Arani, Sanaz Aazami, Milad Azami & Milad Borji, 2017) จากการศึกษา ของ Türgay, Şahin, Şenuzun Aykar, Sari, Badir & Canli Özer (2015) พบว่า นักศึกษาที่อาศัยอยู่กับครอบครัวที่มีผู้สูงอายุ หรือมีสัมพันธ์ภาพใกล้ชิดกับผู้สูงอายุจะมีทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุมากกว่า

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา เป็นสถานศึกษาพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข มีภาระกิจหลัก 4 ประการเช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น คือ ผลิตบัณฑิต วิจัย บริการวิชาการแก่สังคมและทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม มีวิสัยทัศน์ของวิทยาลัยว่า “เป็นสถาบันอุดมศึกษา ผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณภาพและมีสมรรถนะสูงด้านผู้สูงอายุเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศและอาเซียน” (Boromarajonani College of Nursing Songkhla, 2019) ภายใต้สมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ประกอบด้วย 4 สมรรถนะ ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม 2) สมรรถนะด้าน การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ 3) สมรรถนะด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจและคุณภาพการดูแล และ 4) สมรรถนะด้านจริยธรรม (Singhasam, Nawsuwan, Suwanraj & Jamtim, 2016)

จากวิสัยทัศน์ของวิทยาลัยทำให้วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา มีนโยบายถ่ายทอดสู่กลยุทธ์และการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างและพัฒนาให้นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในวิทยาลัยตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 จนสำเร็จการศึกษาและไปปฏิบัติงานในวิชาชีพตามบทบาทพยาบาลวิชาชีพ เกิดสมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของสังคม ภายใต้กิจกรรม เช่น การพัฒนาคู่มือ การพัฒนาอาจารย์

การทำวิจัย การทดสอบความรู้ เจตคติ และสมรรถนะด้านการดูแลผู้สูงอายุของนักศึกษาทุกชั้นปี การจัดกิจกรรมประกวดภาพวาดและคลิปวิดีโอ (Boromarajonani College of Nursing Songkhla, 2019) โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาด้านการพยาบาลผู้สูงอายุ มีการบูรณาการในรายวิชา ทฤษฎี รายวิชาปฏิบัติ การเพิ่มรายวิชาชีฟฝึกประสบการณ์พิเศษผู้สูงอายุ กิจกรรมเสริมหลักสูตรครอบครัวพ่อแม่บุญธรรม การจัดให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์ในชมรมผู้สูงอายุของวิทยาลัย ชมรมผู้สูงอายุท่านางหอม ศูนย์ผู้สูงอายุจังหวัดสงขลา ภายใต้รูปแบบการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุที่เรียกว่า CAN Model ประกอบด้วย 1) Concepts 2) Active learning และ 3) Nursing competencies for elderly care (Singhasem, Nawsuwan & Sakkarin, 2019) ดังนั้นเพื่อเป็นการยืนยันว่ากระบวนการพัฒนาให้นักศึกษาพยาบาลที่เข้ามาศึกษาในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา มีสมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุที่มีประสิทธิผล ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการศึกษาระยะยาว (Longitudinal Study) โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่เข้ามาศึกษาชั้นปีที่ 1 จนถึงชั้นปีที่ 4 อันจะเกิดประโยชน์ต่อการสร้างและพัฒนาสมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินผลพัฒนาการสมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา

สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา มีพัฒนาการสมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุ

ระเบียบวิธีวิจัย

วิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย การวิจัยวิธีประเมิน (Evaluation research design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาพยาบาล รุ่นที่ 51 ที่ศึกษาในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ถึงชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 129 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาพยาบาล รุ่นที่ 51 ที่ศึกษาในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ถึงชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 111 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G* Power ใช้ Test family เลือก F-test, Statistical test เลือก ANOVA: Repeated measures, within factors กำหนดค่าอิทธิพลขนาดกลาง (Effect size) = .10 (Cohen, 1977) ค่าความคลาดเคลื่อน (Alpha) เท่ากับ .05 และค่า Power เท่ากับ .80 number of groups เท่ากับ 1 และ Number of measurements เท่ากับ 4 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการหยิบลูกเต๋าแบบไม่คืนที่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ของ ประไพพิศ สิงหเสม, กิตติพร เนาวิสุวรรณ, มาริสา สุวรรณราช และเนติยา แจ่มทิศ (Singhasam, Nawsuwan, Suwanraj & Jamtim, 2016) ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ ชั้นปีที่ศึกษา ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ ประสบการณ์การดูแลผู้สูงอายุและการอาศัยอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายปิดให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม 14 ข้อ ด้านการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ 8 ข้อ ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจและคุณภาพการดูแล 11 ข้อ และด้านจริยธรรม 8 ข้อ รวมทั้งสิ้น 41 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นข้อคำถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จากปฏิบัติประจำให้คะแนนเต็ม 5 ถึงไม่ปฏิบัติเลย คะแนนน้อยที่สุด 1 คะแนน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้จากงานวิจัยเรื่องสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ของ ประไพพิศ สิงหเสน, กิตติพร เนาวีสุวรรณ, มาริสา สุวรรณราช และเนติยา แจ่มทิต (Singhasam, Nawsuwan, Suwanraj & Jamtim, 2016) ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน โดยเป็นอาจารย์พยาบาล 2 คน และอาจารย์พยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญด้านวิจัย 1 คน ได้ค่าความเที่ยงตรงระหว่าง .67 – 1.00

การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน มาทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ชั้นปีที่ 4 รุ่น 50 จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1951) ทั้งนี้ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .97 โดยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม เท่ากับ .94 ด้านการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ เท่ากับ .90 ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจและคุณภาพการดูแลเท่ากับ .94 และด้านจริยธรรม เท่ากับ .87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามการวิจัย แล้วจึงทำการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาพยาบาลรุ่นที่ 51 ในช่วงสัปดาห์ที่ 2 ของภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2559, 2560, 2561 และ 2562 จนครบทั้ง 4 ปี โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์และการพิทักษ์สิทธิ์แก่กลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ ภายหลังจากกลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดจำนวน 111 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วไปจัดเตรียมแฟ้มข้อมูล ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยใช้ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าต่ำสุด (Min) และค่าสูงสุด (Max)

2. วิเคราะห์สมรรถนะการพยาบาล ผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. ประเมินสมรรถนะการพยาบาล ผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามชั้นปี โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนเมื่อมีการวัดซ้ำ (Repeated Measures ANOVA) ทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Bonferroni ทั้งนี้ ก่อนที่ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติดังกล่าวผู้วิจัยได้ทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) ดังนี้

3.1 ข้อมูลแต่ละครั้งต้องมีการแจกแจงแบบปกติหลายตัวแปร (Multivariate Normal Distribution) โดยทดสอบด้วยสถิติ Kolmogorov Smirnov พบว่า ข้อมูลแต่ละครั้งมีการแจกแจงแบบปกติ ($p\text{-value}=.200$)

3.2. ทดสอบความแปรปรวนของข้อมูลแต่ละครั้งมีลักษณะเป็น Compound Symmetry หรือไม่ โดยใช้สถิติ Mauchly's Test of Sphericity พบว่า ความแปรปรวนของข้อมูลแต่ละครั้งไม่เป็น Compound Symmetry ($p\text{-value}= <.001$) ผู้วิจัยจึงเลือกอ่านผลด้วยวิธี Greenhouse-Geisser ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การทดสอบความแปรปรวนโดยใช้สถิติ Mauchly's Test of Sphericity

Within Subjects Effect	Mauchly's W	Approx. Chi-Square	df	Sig.	Epsilon ^a		
					Greenhouse-Geisser	Huynh-Feldt	Lower-bound
สมรรถนะการดูแลผู้สูงอายุ	.581	59.078	5	<.001	.751	.767	.333

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากโครงร่างวิจัยที่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา รหัสจริยธรรมการวิจัย BCNSK7/2558, BCNSK2/2560, BCNSK2/2561 และ BCNSK2/2563

ผลการวิจัย

- ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 87.31 เพศชาย ร้อยละ 12.61 มีภูมิลำเนาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 54.05 รองลงมาเป็นภาคใต้ ร้อยละ 49.94
- พัฒนาการสมรรถนะการพยาบาล ผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา จำแนกรายด้าน และภาพรวม โดยใช้สถิติ Pillai's Trace

สมรรถนะด้านการ พยาบาลผู้สูงอายุ รุ่นที่ 51	ชั้นปีที่ 1		ชั้นปีที่ 2		ชั้นปีที่ 3		ชั้นปีที่ 4		p- value
	ปีการศึกษา 2559		ปีการศึกษา 2560		ปีการศึกษา 2561		ปีการศึกษา 2562		
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	
ด้านการส่งเสริมสุขภาพ แบบองค์รวม	3.20	.91	3.43	.67	3.77	.34	4.19	.37	
ด้านการใช้หลักฐานเชิง ประจักษ์	3.02	.96	3.35	.72	3.66	.44	4.10	.45	
ด้านการเสริมสร้างพลัง อำนาจและคุณภาพการ ดูแล	3.58	.85	3.66	.58	4.02	.44	4.34	.39	
ด้านจริยธรรม	3.66	.91	3.76	.64	4.10	.47	4.39	.39	
ภาพรวม	3.36	.83	3.54	.56	3.88	.33	4.25	.34	<.001

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา รุ่นที่ 51 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2559 จนถึงปีการศึกษา 2561 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งรายด้านและภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .001 โดยขณะศึกษาในชั้นปีที่ 1 สมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ย 3.36 (SD=.83) ชั้นปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 3.54 (SD=.83) ชั้นปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 3.88 (SD=.33) และชั้นปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ย 4.25 (SD=.34)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ Multivariate Test

Effect	Value	Hypothesis				
		F	df	Error df	Sig	
สมรรถนะการดูแลผู้สูงอายุ	Pillai's Trace	.653	67.788	3.000	108.000	<.001
	Wilks' Lambda	.347	67.788	3.000	108.000	<.001
	Hotelling's Trace	1.883	67.788	3.000	108.000	<.001
	Roy's Largest Root	1.883	67.788	3.000	108.000	<.001

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุด้วยวิธี Bonferroni

	ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2559	ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2560	ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561	ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2562
ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2559			<.001	<.001
ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2560			<.001	<.001
ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561				<.001
ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2562				

จากการวิเคราะห์ค่าสถิติ Repeated measures ANOVA โดยการเปรียบเทียบโดยการทดสอบแบบ multivariate เป็นการพิจารณาคะแนนสมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุตลอด 4 ปี โดยการวัดด้วยวิธี Pillai's trace, Wilks' Lambda, Hotelling's trace, และ Roy's largest root พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เท่ากัน แสดงว่าคะแนนสมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุทั้ง 4 ปีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (ตารางที่ 3) และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา ตลอดหลักสูตร ทั้ง 4 ปีการศึกษา พบว่าสมรรถนะแต่ละปีการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยคะแนนเฉลี่ยขณะศึกษาชั้นปีที่ 4 สูงกว่าขณะศึกษาชั้นปีที่ 1 2 และ 3 (ตารางที่ 4)

อภิปรายผล

สมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา มีพัฒนาการสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .001 โดยคะแนนเฉลี่ยขณะศึกษาชั้นปีที่ 4 สูงกว่าขณะศึกษาชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 ทั้งนี้เนื่องจากสมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุเป็นส่วนหนึ่งของวิสัยทัศน์วิทยาลัยทำให้กระบวนการดำเนินงาน โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนแบบ CAN Model ประกอบด้วย 1) Concepts หมายถึง การให้แนวคิด 2) Active learning หมายถึง การสอนเชิงรุก และ 3) Nursing competencies for elderly care การเน้นการเสริมสมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุ โดยเมื่อศึกษาในชั้นปีที่ 1 มีการบูรณาการกับรายวิชามนุษย์กับการอยู่ร่วมกันและวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ ซึ่งเป็นรายวิชาการศึกษาทั่วไป ภายใต้กิจกรรมครอบครัวพ่อแม่บุญธรรมเน้นสมรรถนะด้านจริยธรรมเป็นสำคัญ เมื่อศึกษาในชั้นปีที่ 2 นักศึกษาเริ่มเข้าสู่วิชาชีพพยาบาลเริ่มมีการบูรณาการในวิชาภาคปฏิบัติ เช่น วิชาการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคและการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ ขณะที่ศึกษาในชั้นปีที่ 3 เน้นการฝึกภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วย ในชุมชน และการทำวิจัย อาจารย์จะมอบหมายงานให้สืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลและข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อนำมาใช้ในการฝึกภาคปฏิบัติและการทำวิจัย สำหรับชั้นปีที่ 4

ซึ่งเป็นขั้นสูงสุดท้ายมีการบรรจุรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพสำหรับผู้สูงอายุ เน้นการฝึกภาคปฏิบัติดูแลผู้สูงอายุในหอผู้ป่วยและในชุมชนเป็นหลัก นอกจากนี้ นักศึกษายังได้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในกิจกรรมของสโมสรนักศึกษา ตลอดหลักสูตรตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ในชมรมผู้สูงอายุของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี สงขลา และชมรมผู้สูงอายุท่านางหอม (Singhasem, Nawsuwan & Sakkarin, 2019)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความต่างของคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะด้านการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ขณะศึกษาในชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 4 มีความต่างมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-Based Practice) คือ การแก้ปัญหาในระยะยาวโดยการผสมผสานระหว่างหลักฐานจากการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่ดีที่สุด ความเชี่ยวชาญของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา ตลอดจนความต้องการและข้อมูลของผู้ป่วย ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การปลูกฝังให้เกิดวัฒนธรรมการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ 2) การถามคำถาม 3) การค้นหาหลักฐานที่ดีที่สุด 4) การประเมินหลักฐานอย่างมีวิจารณญาณ 5) การบูรณาการหลักฐานของผู้เชี่ยวชาญกับความต้องการของผู้ป่วยเพื่อการตัดสินใจที่ดีที่สุด 6) การประเมินผลลัพธ์ และ 7) การเผยแพร่ผลลัพธ์ ดังนั้นสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเกิดสมรรถนะนี้ในนักศึกษาพยาบาล คือ การตั้งคำถามทางคลินิก การอธิบายให้เหตุผล การวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอเผยแพร่ข้อมูล (Bernadette, Lynn, Lisa, & Ellen, 2014) ล้วนแต่เป็นทักษะที่มาจากการคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) ซึ่งเป็นการคิดขั้นพื้นฐานก่อนจะนำไปสู่การคิดขั้นสูงอย่างอื่น โดยเฉพาะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical

Thinking) ซึ่งนักศึกษาจะต้องนำไปใช้ในการฝึกภาคปฏิบัติและปฏิบัติงานจริงและมีอิทธิพลต่อสมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุ (Nawsuwan, Singweratham & Thanyaphon, 2018) แต่พบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 มีระดับการคิดเชิงวิเคราะห์อยู่ในระดับต่ำ (Singhasem, Nawsuwan, Sakkarin, 2019) สอดคล้องกับการศึกษาของ Ismail Azizi-Fini, Ali HHajibagheri, & Mohsen Adib-Hajibagheri (2015) ที่พบว่า ทั้งนักศึกษาพยาบาลที่เข้ามาใหม่และพยาบาลอาวุโสมีระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับต่ำเช่นเดียวกัน ดังนั้นนอกจากมีการเสริมสร้างสมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุไปด้วยแล้ว วิทยาลัยได้ดำเนินการส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์ไปพร้อมกัน ๆ ตั้งแต่การบูรณาการทุกรายวิชาผ่านการมอบหมายงาน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การทำกรณีศึกษา การทำวิจัย เป็นต้น

ทั้งนี้ งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดในประเด็นของสมรรถนะของนักศึกษาที่มีมาก่อนเข้าศึกษาพยาบาล เช่น สมรรถนะทางจริยธรรม ได้แก่ การเคารพถึงความแตกต่าง การให้ความเท่าเทียมกัน การมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น จากข้อมูล พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 สูงอยู่แล้ว ซึ่งอาจถูกหล่อหลอมมาจากสถาบันการศึกษาเดิม ครอบครัว ประสบการณ์ หรือแม้แต่วิถีชีวิตของนักศึกษาเอง จึงทำให้พัฒนาการของสมรรถนะด้านนี้อาจไม่ได้เกิดจากการเสริมสร้างหรือพัฒนาจากวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี สงขลา ควรจัดทำแผนปฏิบัติ (Road map) เพื่อสร้างและพัฒนาสมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุในแต่ละชั้น

ปี โดยเพิ่มความชัดเจนในรายวิชาที่บูรณาการกิจกรรมในรายวิชาภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจน ค้นหากิจกรรมเชิงกลยุทธ์และกิจกรรมเชิงรุก เช่น การให้นักศึกษากำหนดวัตถุประสงค์ สถานที่ฝึก และวิธีการประเมินผล จากฝึกประสบการณ์วิชาชีพด้วยตนเอง การส่งเสริมนวัตกรรมทางการส่งเสริมสุขภาพและฟื้นฟูสมรรถนะผู้สูงอายุ การตลาดทางการพยาบาล ผู้สูงอายุที่เน้น Social Marketing เป็นต้น โดยเฉพาะสมรรถนะด้านการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ อาจารย์

ควรส่งเสริมให้นักศึกษาสืบค้นจากฐานข้อมูลที่น่าเชื่อถือเพื่อนำมาใช้ในการจัดทำกรณีศึกษา (Case study) การวางแผนการพยาบาลตลอดจนการทำวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาสมรรถนะเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น สมรรถนะทางเทคโนโลยี สมรรถนะด้านการวิจัยและนวัตกรรม และสมรรถนะด้านการบริหารจัดการ เป็นต้น

References

- Bernadette, MM., Lynn, GF., Lisa, EL. & Ellen, FO. (2014). The establishment of evidence-based practice competencies for practicing registered nurses and advanced practice nurses in real-world clinical settings: proficiencies to improve healthcare quality, reliability, patient outcomes, and costs. *Worldviews on Evidence-Based Nursing*, 11(1), 5-15.
- Boromarajonani College of Nursing, Songkhla. (2019). *Action plan 2019 fiscal year*. Copy print.
- Cohen, J. (1977). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Rev ed. New York: Academic Press.
- Cronbach, L. J. (1951). *Essentials of psychological testing*. (3rd ed). New York: Harper & Row.
- Council on social Work Education. (2015). *Geriatric social work competency scale II with life-long leadership skills: social work practice behaviors in the field of aging*. Retrieved (2019, April 9) from <http://www.cswe.org/>
- Department of Provincial Administration, Ministry of Interior. (2020). *Elderly in 77 Province Thailand at 31 December 2019*. Retrieved (2020, April 9) from <http://www.dop.go.th/th/know/1/275>.
- Eliopoulos, C. (2014). *Gerontological nursing* (8th ed). Philadelphia: Wolters Kluwer/Lippincott Williams & Wilkins.
- Ismail Azizi-Fini, Ali Hajibagheri & Mohsen Adib-Hajbagheri. (2015). Critical thinking skills in nursing students: a comparison between freshmen and senior students. *Nursing Midwifery Study*, 4(1), e25721.

- Mohamadreza Mansouri Arani, Sanaz Aazami, Milad Azami & Milad Borji. Assessing. (2017). Attitudes toward elderly among nurses working in the city of Ilam. *International Journal of Nursing Sciences*, 4(3) 311 – 313.
- Nanasilp, P. (2015). Gerontological nursing's core knowledge: who are the older persons, determinant by age or other factors?. *Nursing Journal*, 42(Special issue), 156-162. (in Thai).
- Nawsuwan, K., Singhasem, P.& Naksrisang, W. (2017). Necessary competencies in caring for older people among registered nurses when entering aging Society. *Nursing Journal of The Ministry of Public Health*, 27(1), 1 – 11. (in Thai).
- Nawsuwan, K., Singweratham, K.& Thanyaphon, S. (2018). Factors influence to the gerontological nursing competencies in nursing students. *Boromarajonani College of Nursing, Uttaradit Journal*, 10(1), 56 – 68. (in Thai).
- Peerayanant, S. & Patharanarakul, P. (2016). A study of policy and strategic measures of providing welfare for the Thai aging society. *SDU Research Journal*, 12(3), 19 – 37. (in Thai).
- Singhasam, P., Nawsuwan, K., Suwanraj, M. & Jamtim, N. (2016). Developing indicators of gerontological nursing competencies among nursing students in Boromarajonani College of Nursing, Songkhla, *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 3(3), 15 – 34. (in Thai).
- Singhasem, P., Nawsuwan, K. & Sakkarin, S., (2019). Development of an instructional model to enhance gerontological nursing competencies among nursing students. *Journal of Health Science*, 28(Special), 65 – 78. (in Thai).
- Thailand Convention & Exhibition Bureau. (2019). *Elderly population and future trends*. Retrieved (2020, April 9) from <https://intelligence.bussinesseventsthailand.com/th/insight/aging-trends-01-th>
- The American Association of Colleges of Nursing. (2010). *Recommended baccalaureate competencies and curricular guidelines for the nursing care of older adults*. a supplement to the essentials of baccalaureate education for professional nursing practice. New York: New York University, College of Nursing.
- Türgay, A.S., Şahin, S., Şenuzun Aykar, F., Sari, D., Badir, A. & Canli Özer, Z. (2015). Attitudes of Turkish nursing students toward elderly people. *European Geriatric Medicine*, 6(3), 267 – 270.
- World Health Organization. (2018). *Ageing and health*. Retrieved (2020, April 9) from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health>